

Sygn. akt: III AUa 1734/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SSA Iwona Szybka (spr.)

SSO del. Beata Michalska

Protokolant: sekr. sądowy Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **A. G. (1) przy udziale zainteresowanego Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne,

na skutek apelacji A. G. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 27 września 2012 r., sygn. akt: IV U 476/12;

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) w ten tylko sposób, iż ustala, że podstawą wymiaru składek A. G. (1) na ubezpieczenia emerytalne, rentowe oraz wypadkowe w okresie od 1 maja 2009 r. do 16 czerwca 2009 r. nie jest podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania umowy zlecenia z Powiatowym Inspektoratem Weterynarii w W.;

2. oddala apelację w pozostałej części.

Sygn. akt III AUa 1734/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 marca 2012r. ZUS II Oddział w Ł. ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe, wypadkowe i zdrowotne z tytułu wykonywania umowy zlecenia na rzecz Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w W. przez A. G. (1).

Decyzją z dnia 2 maja 2012r. ZUS II Oddział w Ł. zmienił decyzję z dnia 14 marca 2012 w ten sposób, że uchylił decyzję z 14.03.2012 co do wymierzenia podstawy wymiaru składek za kwiecień 2009, natomiast podstawy wymiaru składek za miesiące od maja 2009 do sierpnia 2010 pozostawiono bez zmian.

Odwołanie od tych decyzji wniósł A. G. (1).

Płatnik składek Powiatowy Inspektorat Weterynarii w W. nie zajął stanowiska w sprawie.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 września 2012r. Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił odwołanie od decyzji z dnia 14 marca 2012r. i z dnia 2 maja 2012r. co do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne

z tytułu wykonywania przez A. G. (1) umowy zlecenia za okres od 1 maja 2009r. do 1 sierpnia 2010r. oraz umorzył postępowanie w zakresie decyzji z dnia 14 marca 2012r. co do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne z tytułu wykonywania przez A. G. (1) umowy zlecenia za miesiąc kwiecień 2012r.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach: A. G. (1) uzyskał prawo do emerytury z ZUS od 1 kwietnia 2009r. decyzją ZUS wydaną 17 czerwca 2009r. W dniu 1 stycznia 2009r. zawarta została między skarżącym, jako lekarzem weterynarii, a Powiatowym Lekarzem Weterynarii w W. umowa zlecenia na czas do 30.06.2009r. na wykonywanie przez A. G. określonych załącznikiem do tej umowy czynności. W §1 pkt 2 umowy zapisano, że A. G. posiada odrębny tytuł ubezpieczenia społecznego i „nie wnosi o opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne wynikające z tej umowy”. Podobne umowy zawierane były za kolejne półrocza, w okresie do końca 2010 r. W każdej z tych umów był zapis w §1 pkt 2, że A. G. posiada odrębny tytuł ubezpieczenia społecznego i „nie wnosi o opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne wynikające z tej umowy”. Płatnik składek, Powiatowy Inspektorat Weterynarii w W. nie naliczył i nie zadeklarował składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe od wynagrodzeń wypłaconych z tytułu zawartych umów zleceń. A. G. (1), przed przyznaniem prawa do emerytury, miał zarejestrowaną i prowadził działalność gospodarczą, którą następnie zawiesił. W związku z przyznaniem prawa do emerytury działalność gospodarczą „odwiesił” od 1.04.2009r. i z tego tytułu odprowadzał składki na ubezpieczenie społeczne. A. G. (1) zależało na dalszym ubezpieczeniu społecznym w ZUS. W związku z ubieganiem się o emeryturę oraz w związku ze zmianą tytułu dalszego ubezpieczenia społecznego wnioskodawca bywał w placówce ZUS w P. i rozmawiał z pracownikami ZUS. Był przekonany po tych rozmowach, że winien zgłosić się do ubezpieczenia z tytułu działalności gospodarczej (i to zrobił) i że będzie to ubezpieczenie obowiązkowe. Nie wiedział, że ubezpieczenie społeczne z tytułu zawieranych przezeń umów zleceń jest ubezpieczeniem obowiązkowym, niezależnie od tego, czy dana osoba płaci równolegle składki na ubezpieczenie z tytułu działalności gospodarczej, które to ubezpieczenie jest dobrowolne. Pracownicy ZUS udzielają informacji klientom ZUS, natomiast nie są powołani do doradzania klientom, w szczególności co do wyboru tytułu do ubezpieczenia. Świadek P. K. wykluczył aby doradzał skarżącemu, z jakiego tytułu winien zgłosić się do ubezpieczenia i aby udzielił mu błędnej informacji co do tego, czy przy opłacaniu składek od działalności gospodarczej będzie, czy też nie będzie zwolniony z obowiązku opłacania składek z tytułu umów zlecenia. Decyzją z dnia 14.03.2012 ZUS ustalił podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno - rentowe, wypadkowe i zdrowotne z tytułu wykonywania umowy zlecenia za okres od 1.04.2009 do 1.08.2010. Ponieważ w ciągu kwietnia 2012 ujawniono, że za kwiecień 2012 skarżący podpisał umowę o pracę, decyzją z dnia 2 maja 2012 uchylono decyzję z 14.03.2012 co do wymierzenia podstawy wymiaru składek za kwiecień 2009, natomiast podstawy wymiaru składek za miesiące od maja 2009 do sierpnia 2010 pozostawiono bez zmian. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołania za nieuzasadnione. Powołał się na treść art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 4a, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2 i art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy z 13.10.1998 o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2009 / 205 / 1585). Podniósł, że osoba, kwalifikująca się do objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, może na swój wniosek być objęta ubezpieczeniem także z innych tytułów, wybranych przez siebie (art. 9 ust. 2 ustawy). Pierwszeństwo ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej przed ubezpieczeniem z tytułu umowy zlecenia istniałoby jedynie wtedy, gdyby podstawa wymiaru składek z tytułu umowy zlecenia była niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność (art. 9 ust. 2a ustawy). Taka sytuacja jednak nie ma miejsca w przypadku skarżącego. Sąd Okręgowy wskazał, że A. G. (1) nie kwestionował ostatecznie swego obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu umów zlecenia, podnosił tylko, że to na skutek błędnej informacji udzielonej mu przez pracownika ZUS był przekonany, że opłacanie składek z tytułu „odwieszonych” działalności gospodarczej jest ubezpieczeniem obowiązkowym i nie będzie miał obowiązku równoczesnego opłacania składek z tytułu umów zlecenia. W przeciwnym wypadku, nie podejmowałby działalności, ponieważ z ekonomicznego punktu widzenia nie miałoby to sensu i narażało go na dodatkowe obciążenia finansowe. Sąd I instancji doszedł jednak do przekonania, że skarżący nie udowodnił, że opłacanie przez niego składek w związku z podjęciem działalności gospodarczej (uprzednio zawieszony) było wynikiem błędnej informacji udzielonej mu przez pracownika ZUS. Nie potwierdza tego w szczególności zeznanie zgłoszonego świadka, P. K.. Jako niewiarygodne uznał Sąd Okręgowy twierdzenie skarżącego, że to na skutek informacji i porady tegoż pracownika ZUS-u poprosił go od razu o druk zgłoszenia do ubezpieczeń z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Chybiony jest też zarzut przeprowadzenia kontroli przez ZUS i obciążenia go zaległymi składkami na ubezpieczenie z tytułu umów zlecenia za okres V.2009/

VIII.2010 – dopiero w 2012 r. Terminy przedawnienia roszczeń ZUS z tytułu nieuiszczonych należności składkowych wskazane są w art. 24 powołanej ustawy i niewątpliwie do przedawnienia tych należności nie doszło.

Apelację od powyższego wyroku wniósł A. G. (1) domagając się ponownego rozpatrzenia jego odwołania.

Wskazał, że pracownik ZUS P. K. powiedział mu w kwietniu 2009r., że skoro chce podlegać ubezpieczeniom społecznym, to musi wznowić działalność gospodarczą i opłacać z niej składki. Pracownik ten nie poinformował go, że będzie to ubezpieczenie dobrowolne.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna.

Z materiału dowodowego sprawy wynika, że A. G. (1) jest lekarzem weterynarii. Od 1 grudnia 1990r. do 24 czerwca 2013r. miał zarejestrowaną działalność gospodarczą, której przedmiotem była działalność weterynaryjna. W okresie od 1 stycznia 2008r. do 31 marca 2009r. oraz od 6 sierpnia 2010r. do 24 czerwca 2013r. działalność gospodarza była zawieszona. Decyzją z dnia 17 czerwca 2010r. organ rentowy ustalił dla A. G. (1) prawo do emerytury. W okresie od 1 stycznia 2009r. do 1 sierpnia 2010r. wykonywał prace na podstawie zawartych umów zlecenia. Umowy te zawarte były przez A. G. (1), określonego jako lekarz weterynarii, z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w W. w nawiązaniu do postanowień art. 16 ustawy z 29 stycznia 2004r. o Inspekcji weterynaryjnej i w związku z decyzją wydana przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w W.. Rodzaj, zakres i sposób wykonania czynności oraz miejsce określała Decyzja stanowiąca załącznik do umowy (par.1). Zgodnie z paragrafem 4 pkt 1 umowy Powiatowy Lekarz Weterynarii w W. ponosił odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez A. G. (1) osobom trzecim, na skutek działań podjętych przy wykonywaniu powierzonych czynności. W myśl paragrafu 4 pkt 2 umowy nadzór na prawidłowym wykonaniu czynności objętych umową sprawują Organy Inspekcji Weterynaryjnej. Paragraf 5 pkt 2 stanowił, że A. G. (1) zobowiązany był przy wykonywaniu czynności stanowiących przedmiot umowy posiadać upoważnienie wydane przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w W.. Powyższe oznacza, że A. G. (1) świadczył usługi weterynaryjne na podstawie decyzji powiatowego lekarza weterynarii o wyznaczeniu lekarza weterynarii, niebędącego pracownikiem Inspekcji Weterynaryjnej, do wykonywania czynności z zakresu działania Inspekcji Weterynaryjnej i po zawarciu umowy, a czynności te wykonywane były pod nadzorem i w imieniu organów Inspekcji Weterynaryjnej. Oznacza to, że nie były wykonywane w ramach działalności gospodarczej. Tezy przeciwnej na żadnym etapie postępowania ani ubezpieczony ani płatnik składek nie podnosił.

Od 1 kwietnia 2009r. A. G. (1) wznowił pozarolniczą działalność gospodarczą i jednocześnie wykonywał czynności na podstawie zawartych umów zlecenia. Opłacał składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w okresie od 1 maja 2009r. do 1 sierpnia 2010r. W okresie od 1 maja 2009r. do 1 sierpnia 2010r. podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zawartych umów zlecenia była wyższa niż z tytułu działalności gospodarczej. W dniu 17 czerwca 2009r. ustalone zostało jego prawo do emerytury. W takim stanie faktycznym ocenić należy, czy prawidłowo organ rentowy objął wnioskodawcę obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, ubezpieczeniem wypadkowym i zdrowotnym z tytułu wykonywania umów zlecenia w okresie od 1 maja 2009r. do 1 sierpnia 2010r., bo do tego sprowadza się odwołanie ubezpieczonego. Jakkolwiek zaskarżoną decyzją ZUS bezpośrednio ustalił podstawę wymiaru składek w okresie od 1 maja 2009 do 1 sierpnia 2010r., bez uprzedniej decyzji o objęciu wnioskodawcy ubezpieczeniami społecznymi, ubezpieczeniem wypadkowym i zdrowotnym, ale jednocześnie w zaskarżonej decyzji wskazał, że jest to podstawa z tytułu wykonywania umowy zlecenia. Oznacza to, że jedną decyzją ZUS objął wnioskodawcę ubezpieczeniami z tytułu umowy zlecenia i ustalił podstawę wymiaru składek. Ustalona w decyzji podstawa wymiaru składek nie była kwestionowana. Skarżący podnosił natomiast, że skoro płacił składki na ubezpieczenia z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, to nie powinien ich płacić z tytułu wykonywania umów zlecenia, czyli nie powinien być objęty ubezpieczeniami z tytułu wykonywanych umów zlecenia.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 4 obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy zlecenia. Zgodnie

zaś z art. 6 ust. 1 pkt 5 obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność. W myśl art. 9 ust. 2 osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń. Stosownie do treści art. 9 ust. 2a osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 - prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność - podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy zlecenia podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność. Może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnymi i rentowymi również z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4. W wyroku z dnia 2 sierpnia 2012r. (II UK 31/12, LEX nr 1229963) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zbieg tytułów ubezpieczenia (art. 9 ust. 1 ustawy systemowej) zachodzi wówczas, gdy jedna osoba wykonuje kilka rodzajów działalności (posiada kilka tytułów), z którymi wiąże się obowiązek ubezpieczenia społecznego. W takich sytuacjach z reguły ustawodawca wskazuje, który tytuł ma pierwszeństwo, czyli z którego z tych tytułów podlega się ubezpieczeniu z wyłączeniem obowiązku z pozostałych tytułów, przy czym dotyczy on tylko ubezpieczenia emerytalnego i rentowego. W przypadku zbiegu obowiązku ubezpieczenia społecznego (umowa zlecenia i prowadzenie działalności pozarolniczej) - art. 9 ust. 2 i ust. 2a ustawy systemowej, ubezpieczony jest uprawniony do wyboru jako podstawy obowiązkowego ubezpieczenia społecznego zawartej umowy zlecenia, jeżeli tzw. wartość tej umowy tj. uzgodnione wynagrodzenie stanowiące podstawę wymiaru składek, nie jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność (art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy systemowej). Powyższe jednoznacznie oznacza, że ubezpieczony nie jest pozbawiony prawa wyboru tytułu ubezpieczenia wówczas, gdy podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne z zawartej umowy zlecenia jest co najmniej równa podstawie wymiaru składki z działalności gospodarczej. Wówczas ubezpieczony może wybrać czy chce podlegać ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia, czy z tytułu działalności gospodarczej. Tylko w jednym wypadku ubezpieczony będzie pozbawiony możliwości takiego wyboru, a mianowicie, gdy z tytułu wykonywania umowy zlecenia podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe będzie niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność. Wówczas podlegać będzie z tytułu tej działalności. Art. 9 ust. 2a ustawy systemowej nie może być odczytany tak, że ubezpieczony zostaje pozbawiony prawa wyboru i nie może podlegać ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej wówczas, gdy podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia z tytułu zawartej umowy zlecenia jest wyższa niż podstawa wymiaru składki z działalności. Takich ograniczeń art. 9 ust. 2a nie wprowadza.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy dojść do wniosku, że dokąd A. G. (1) spełniał warunki do objęcia go obowiązkowymi ubezpieczeniami, dotąd miał prawo wyboru, czy będzie podlegać ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia, czy z tytułu działalności gospodarczej. Zgodnie bowiem z art. 9 ust. 2 ustawy systemowej osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa m.in. w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń. Jak wynika z akt sprawy A. G. (1) dokonał na swój wniosek wyboru ubezpieczenia na ubezpieczenie z działalności gospodarczej i opłacił należne składki, do czego miał prawo w świetle powyższego przepisu. Wyjaśnić też trzeba, że niezależnie od możliwości zmiany tytułu ubezpieczenia, do której prawo daje art. 9 ust. 2 ustawy systemowej, działalność gospodarcza była tytułem do ubezpieczeń, który powstał wcześniej niż wykonywanie umowy zlecenia, bowiem zawieszenie działalności nie jest czasowym jej zaprzestaniem, ale jej ograniczeniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2011r., II UK 377/10, OSNP 2012/15-16/203). Jednak uprawnienie A. G. (1) do wyboru ubezpieczenia ustało z dniem wydania decyzji ustalającej jego prawo do emerytury. Zgodnie bowiem z art. 9 ust. 5 ustawy systemowej osoby, o których mowa w art. 6, niewymienione w ust. 4 i 4c, a więc między innymi prowadzące działalność gospodarczą, mające ustalone prawo do emerytury lub renty podlegają dobrowolnie ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym. Zatem z dniem ustalenia prawa do renty A. G. (1) utracił prawo wyboru pomiędzy tytułami do ubezpieczenia, bo od tego dnia

nie podlegał już obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej. Ustalenie prawa do renty nastąpiło w dniu 17 czerwca 2009r. (por. wyrok Sądu z 2007-04-12, I UK 323/06, opubl: OSNP rok 2008, Nr 9-10, poz. 145, str. 410). Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 1 wyroku. Zmiana wyroku nie dotyczyła ubezpieczenia zdrowotnego, bowiem zgodnie z treścią art. 66 ust. 1 pkt 1 c i e i ust. 1 pkt 16 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. (Dz.U. Nr 210, poz. 2135) obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają zarówno osoby prowadzące działalność gospodarczą jak i osoby wykonujące prace na podstawie umowy zlecenia oraz emeryci. Stąd też w okresie od 1 maja 2009r. do 1 sierpnia 2010r. A. G. (1) podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom zdrowotnym z obu tytułów.

Odnosnie ubezpieczenia wypadkowego, to wobec braku jakichkolwiek zarzutów ze strony przede wszystkim płatnika składek, za prawidłowe należy uznać stanowisko ZUS, że A. G. (1) podlegał tym ubezpieczeniom od 17 czerwca 2009r. do 1 sierpnia 2010r. Zgodnie z obowiązującym do dnia 31 grudnia 2009r. art. 12 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ubezpieczeniu wypadkowemu nie podlegały osoby, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, jeżeli wykonywały pracę poza siedzibą lub miejscem prowadzenia działalności zleceniodawcy. Miejsce prowadzenia działalności, to miejsce wskazane przez zleceniodawcę (por. wyrok Sądu Najwyższego z 2011-01-27, I UK 150/10, opubl. LEX nr 848137). Z zawartych przez ubezpieczonego umów zlecenia (par. 1) wynika, że miejsce świadczenia pracy wskazał zleceniodawca. Zatem spełnione zostały warunki do objęcia A. G. (1) także i ubezpieczeniem wypadkowym od dnia 17 czerwca 2009r. Z dniem 1 stycznia 2010r. ubezpieczenie wypadkowe dla osób wykonujących umowę zlecenia stało się obowiązkowe.

W pozostałym zakresie apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny i dokonał trafnej oceny dowodów. Apelujący stawia w apelacji te same zarzuty, co przed Sądem I instancji. Do tych zarzutów Sąd Okręgowy odniósł się wyczerpująco w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Apelujący nic nowego do sprawy nie wnosi. Stąd też Sąd Apelacyjny nie uwzględnił wniosku dowodowego i uznając sprawę za wyjaśnioną, na podstawie art. 385 kpc orzekł jak w punkcie drugim wyroku.

Sędziowie Przewodniczący